

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет № 6

Кафедра цивільного права та процесу

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «**Сучасні проблеми альтернативного розгляду
цивільних спорів**» вибіркового компонента
освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти

081 Право (правозастосування – цивільно-правова)

Харків (Вінниця) 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 8

Розглянуто на засіданні кафедри цивільного права та процесу (протокол від 28.08.2023 № 8)

Розробник:

1. Професор кафедри цивільного права та процесу, докт. юрид. наук, професор
Кройтор Володимир Андрійович

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ, канд. юрид. наук, доцент
Зайцев Олексій Леонідович.
2. Професор кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, канд. юрид. наук, професор Борисова
Валентина Іванівна.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4 Загальна кількість годин – 120 Кількість тем – 7	08 «Право» 081 «Право» <u>другий (магістерський)</u> (назва СВО)	Навчальний курс <u>2</u> (номер) Семестр <u>3</u> (номер) Вид контролю: <u>екзамен</u> (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – <u>20</u> ; (години)		Лекції – <u>8</u> ; (години)
Семінарські заняття – <u>20</u> ; (години)		Семінарські заняття – <u>6</u> ; (години)
Практичні заняття – _____; (години)		Практичні заняття – _____; (години)
Лабораторні заняття – _____; (години)		Лабораторні заняття – _____; (години)
Самостійна робота – <u>80</u> ; (години)		Самостійна робота – <u>106</u> ; (години)
Індивідуальні завдання:		Індивідуальні завдання:
Курсова робота – _____ (кількість; № семестру)		Курсова робота – _____ (кількість; № семестру)
Реферати (тощо) – _____ (кількість; № семестру)		Реферати – _____ (кількість; № семестру)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета. Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні проблеми альтернативного розгляду цивільних спорів» є формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти глибоких наукових, теоретичних і практичних знань, вироблення та удосконалення ними особливих умінь, необхідних як для здійснення наукової, так і науково-педагогічної діяльності.

Завдання. Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасні проблеми альтернативного розгляду цивільних спорів» є:

- засвоєння студентами значення основних категорій альтернативного розгляду та вирішення цивільно-правових спорів, змісту процесуальних інститутів;

- оволодіння навичками правильного тлумачення норм цивільного процесуального права та практичного їх застосування при розгляді

конкретних цивільно-правових спорів за допомогою окремих форм альтернативного вирішення цивільних справ;

- набуття досвіду аналітичної роботи.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Сучасні проблеми альтернативного розгляду цивільних спорів» має тісний зв'язок з такими дисциплінами: «Сучасні проблеми цивільного права», «Сучасні проблеми сімейного права», «Сучасні проблеми господарського права», «Сучасні проблеми корпоративного права», «Сучасні проблеми господарського процесу», «Спадкове право» та «Житлове право».

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: основні теоретичні положення цивільного процесуального права та господарського процесуального права, які визначаються програмою навчальної дисципліни, відповідний нормативний матеріал, загальну та спеціальну юридичну термінологію, основну монографічну та навчальну літературу, яка присвячена сучасним проблемам альтернативного розгляду цивільних спорів.

вміти: вести дискусію навколо попередньо визначених тем, формулювати і відстоювати власну позицію, вірно тлумачити та застосовувати норми цивільного процесуального та господарського процесуального законодавства.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати задачі інноваційного характеру у сфері права	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	ЗК-2	Здатність проводити дослідження на відповідному рівні
	ЗК-3	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
	ЗК-4	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
	ЗК-6	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
	ЗК-7	Здатність приймати обґрунтовані рішення
	ЗК-8	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності)
	ЗК-9	Здатність працювати в міжнародному контексті
	СК-1	Здатність застосовувати принципи верховенства

Спеціальні фахові компетентності (СК)		права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності
	СК-3	Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні
	СК-4	Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України
	СК-5	Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції
	СК-6	Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію
	СК-7	Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні
	ФК-8	Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів
	ФК-9	Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності
	ФК-10	Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування
	ФК-11	Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів
	ФК-12	Здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника
	ФК-13	Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією
	ФК-14	Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини
	ФК-15	Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Альтернативний розгляд цивільних справ у системі форм захисту цивільних прав, свобод та інтересів

Альтернативний розгляд цивільних справ як окрема форма захисту порушених, невизнаних та оспорюваних прав, свобод та інтересів.

Альтернативний розгляд цивільних справ та міжнародні стандарти справедливого судочинства.

Поняття та ознаки альтернативного розгляду цивільних справ.

Класифікація способів альтернативного розгляду цивільних справ. Прості та комбіновані способи альтернативного розгляду цивільних справ. Досудові та присудові способи альтернативного розгляду цивільних справ. Інституціональні та неінституціональні способи альтернативного розгляду цивільних справ. Змагальні, консенсуальні та рекомендаційні способи альтернативного розгляду цивільних справ. Наднаціональні та національні способи розгляду цивільних справ.

За темою № 1 передбачено веб-квест у формі вирішення практичного завдання

Веб квест розміщений на сайті

<https://classroom.google.com> (код купса dg767dp).

Тема № 2. Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ. Принципи правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ

Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних спорів.

Міжнародні акти: міжнародні конвенції, типові (модельні) закони, рекомендації («Зелена книга з питань альтернативного вирішення спорів у цивільному і комерційному праві»; Рекомендація (2001)9 Комітету міністрів Ради Європи від 05.09.2001 р. щодо альтернативних судовому розгляду способах вирішення спорів між адміністративними органами влади та приватними особами; Директива 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради від 21.05.2008 р. «Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах»; Типовий закон про міжнародний комерційний арбітраж ЮНСІТРАЛ; Правила Всесвітньої організації інтелектуальної власності щодо арбітражу; Правила Всесвітньої організації інтелектуальної власності щодо медіації тощо).

Особливості правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ в Україні. Національне законодавство у сфері

альтернативного вирішення цивільних справ (Закон України «Про третейські суди», Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж»).

Поняття та значення принципів альтернативного розгляду цивільних справ.

Система принципів альтернативного розгляду цивільних справ. Принцип доступності альтернативного розгляду цивільних справ. Принцип добровільності альтернативного розгляду цивільних справ. Принцип конфіденційності альтернативного розгляду цивільних справ. Принцип диспозитивності альтернативного розгляду цивільних справ.

Тема № 3. Медіація як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ

Поняття та правова природа медіації. Значення процедур медіації.

Види медіації.

Принципи медіації.

Суб'єкти медіаційної процедури.

Договір про проведення медіації, методики та етапи проведення медіаційної процедури.

Медіаційна угода та її виконання.

Національні практики медіаційних процедур, інтегрованих у цивільне судочинство.

Проблемні аспекти впровадження медіації в Україні та за кордоном. Загальна характеристика Європейського кодексу поведінки медіатора.

ТЕМА 4. Третейське судочинство як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ

Загальна характеристика третейського судочинства, значення третейського розгляду цивільно-правових спорів.

Поняття та правовий статус третейського суду. Загальна характеристика Закону України «Про третейські суди».

Види третейських судів.

Принципи третейського судочинства.

Вимоги до форми і змісту позовної заяви, що подається до третейського суду.

Компетенція третейських судів.

Порядок розгляду справ третейським судом.

Третейський розгляд цивільно-правових спорів громадян.

Третейський розгляд господарських спорів.

Рішення третейського суду.

Проведення у справах про оскарження рішень третейських судів.

Проведення у справах про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів.

ТЕМА 5. Міжнародний комерційний арбітраж як різновид третейського суду в системі альтернативних способів розгляду цивільно-правових спорів

Поняття міжнародного комерційного арбітражу як альтернативного способу вирішення спорів.

Види міжнародного комерційного арбітражу.

Переваги розгляду зовнішньоекономічних спорів в міжнародному комерційному арбітражі.

Уніфікація міжнародного комерційного арбітражу.

Делокалізація міжнародного комерційного арбітражу.

Джерела правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу. Загальна характеристика Женевського протоколу про арбітражні застереження 1923 р., сфера його застосування. Загальна характеристика Женевської конвенції про приведення до виконання іноземних арбітражних рішень 1927 р., сфера її застосування. Загальна характеристика Європейської Конвенції про зовнішньоторговельний арбітраж (Женева, 1958 та 1961 р.), сфера її застосування. Конвенція про визнання і приведення у виконання іноземних арбітражних рішень (Нью – Йорк, 1958р.). Московська конвенція про вирішення арбітражним шляхом цивільноправових спорів, які витікають з відносин економічного і науково-технічного співробітництва 1972 р. та Київська конвенція про порядок вирішення спорів, пов'язаних зі здійсненням господарчої діяльності 1992 р., сфера їх застосування. Арбітражний Регламент Міжнародної Торгової Палати (МТП) 2012 р., сфера його застосування. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ 1976 р. (із змінами та доповненнями 2010 р.). Загальна характеристика Типового Закону ЮНСІТРАЛ "Про міжнародний торговий арбітраж", його значення. Закон України "Про міжнародний комерційний арбітраж". Характеристика його основних положень. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України.

Допустимість третейського розгляду зовнішньоекономічних спорів.

Поняття, правова природа, види арбітражної угоди. Умови дійсності арбітражної угоди.

Докази у міжнародному комерційному арбітражі

Арбітражні витрати.

Забезпечувальні заходи в міжнародному комерційному арбітражі.

Рішення (AWARD) та інші постанови міжнародного комерційного арбітражу.

Зміст арбітражної угоди. Обов'язкові та факультативні умови арбітражної угоди.

Стадії арбітражного процесу .

Судова юрисдикція та арбітрабельність цивільних справ по зовнішньоекономічним спорам.

Компетенція Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України.

Порядок розгляду справ міжнародним комерційним арбітражем.

Судовий контроль за арбітражними рішеннями.

Підстави для скасування арбітражного рішення.

Повноваження компетентного державного суду щодо арбітражного рішення.

Поняття визнання і приведення у виконання іноземного арбітражного рішення.

Способи виконання іноземного арбітражного рішення.

Підвідомчість і підсудність справ про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу.

Порядок розгляду заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу.

Підвідомчість і підсудність справ про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу.

Порядок розгляду заяви про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу.

Тема № 6. Правова характеристика інших способів альтернативного розгляду цивільних справ

Особливі національні практики альтернативного розгляду цивільних справ.

Переговори в системі альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів

Претензійний порядок розгляду справи в системі альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів

Судовий міні-розгляд як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

«Суд з багатьма дверима» як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

Приватний суд або «суддя на прокат» як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

Спрощений суд присяжних як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

Попередня незалежна оцінка матеріалів справи та експертна оцінка в системі способів альтернативного розгляду цивільно-правових спорів

Інститут омбудсмена з правових питань як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Альтернативний розгляд цивільних справ у системі форм захисту цивільних прав, свобод та інтересів.	14	2	2			10	екзамен
Тема № 2. Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ. Принципи альтернативного розгляду цивільних справ.	30	4	4			22	
Тема № 3. Медіація як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ.	20	4	4			12	
Тема № 4. Третейське судочинство як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ.	16	2	2			12	
Тема № 5. Міжнародний комерційний арбітраж як різновид третейського суду в системі альтернативних способів розгляду цивільних справ.	20	4	4			12	
Тема № 6. Правова характеристика інших способів альтернативного розгляду цивільних справ.	20	4	4			12	
Всього за семестр № 3:	120	20	20			80	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни	Вид контролю

	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Альтернативний розгляд цивільних справ у системі форм захисту цивільних прав, свобод та інтересів.	19	1	2			16	екзамен
Тема № 2. Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ. Принципи альтернативного розгляду цивільних справ	34	1	1			32	
Тема № 3. Медіація як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ.	21	2	1			18	
Тема № 4. Третейське судочинство як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ.	21	2	1			18	
Тема № 5. Міжнародний комерційний арбітраж як різновид третейського суду в системі альтернативних способів розгляду цивільних справ.	21	2	1			18	
Тема № 6. Правова характеристика інших способів альтернативного розгляду цивільних справ.	18	-	-			18	
Всього за семестр № 3:	120	8	6			106	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни			Література:
	Тема № 1. Альтернативний розгляд цивільних справ у системі форм захисту цивільних прав, свобод та інтересів.		Альтернативні способи вирішення спорів : навч. посіб. / За ред. Ю. Д. Притики. Харків : Право, 2019. 264 с.; Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / за ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б.
		Альтернативний розгляд цивільних справ як окрема форма захисту порушених, невизнаних та оспорюваних прав, свобод та інтересів. Альтернативний розгляд цивільних справ та міжнародні стандарти справедливого судочинства.	

	Поняття та ознаки альтернативного розгляду цивільних справ. Класифікація способів альтернативного розгляду цивільних справ. Прості та комбіновані способи альтернативного розгляду цивільних справ. Досудові та присудові способи альтернативного розгляду цивільних справ. Інституціональні та неінституціональні способи альтернативного розгляду цивільних справ. Змагальні, консенсуальні та рекомендаційні способи альтернативного розгляду цивільних справ. Наднаціональні та національні способи розгляду цивільних справ.	Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с.; Господарський процес : навч. посіб. / за заг. ред. проф. В. А. Кройтора ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 328 с.; Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар / за заг. ред. д.ю.н., проф. М. М. Ясинка. К.: Алерта, 2018. 522 с.; Кройтор В.А. Основні положення досудового порядку врегулювання спору. <i>Право і суспільство</i>. 2020. № 2. С.195-200.; Курс цивільного процесу : підручник / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" ; за ред. В. В. Комарова. Х. : Право, 2011. 1352 с.; Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; Харків : Право, 2017. 808 с.; Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. д.ю.н., проф. М. М. Ясинка К.: Алерта, 2020. 810 с.
	Тема № 2. Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ. Принципи альтернативного розгляду цивільних справ. Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних спорів. Міжнародні акти: міжнародні конвенції, типові (модельні) закони, рекомендації («Зелена книга з питань альтернативного вирішення спорів у	Альтернативні способи вирішення спорів : навч. посіб. / За ред. Ю. Д. Притики. Харків : Право, 2019. 264 с.; Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний

		цивільному і комерційному праві»; Рекомендація (2001)9 Комітету міністрів Ради Європи від 05.09.2001 р. щодо альтернативних судовому розгляду способів вирішення спорів між адміністративними органами влади та приватними особами; Директива 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради від 21.05.2008 р. «Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах»; Типовий закон про міжнародний комерційний арбітраж ЮНСІТРАЛ; Правила Всесвітньої організації інтелектуальної власності щодо арбітражу; Правила Всесвітньої організації інтелектуальної власності щодо медіації тощо). Особливості правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ в Україні. Національне законодавство у сфері альтернативного вирішення цивільних справ (Закон України «Про третейські суди», Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж»). Поняття та значення принципів альтернативного розгляду цивільних справ. Система принципів альтернативного розгляду цивільних справ. Принцип доступності альтернативного розгляду цивільних справ. Принцип добровільності альтернативного розгляду цивільних справ. Принцип конфіденційності альтернативного розгляду цивільних справ. Принцип диспозитивності альтернативного розгляду цивільних справ.	посібник / за ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с.; Господарський процес : навч. посіб. / за заг. ред. проф. В. А. Кройтора ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 328 с.; Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар / за заг. ред. д.ю.н., проф. М. М. Ясинка. К.: Алерта, 2018. 522 с.; Кройтор В.А. Основні положення досудового порядку врегулювання спору. <i>Право і суспільство</i>. 2020. № 2. С.195-200.; Курс цивільного процесу : підручник / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" ; за ред. В. В. Комарова. Х. : Право, 2011. 1352 с.; Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; Харків : Право, 2017. 808 с.; Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. д.ю.н., проф. М. М. Ясинка. К.: Алерта, 2020. 810 с.
		Тема № 3. Медіація як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ.	Альтернативні способи вирішення спорів : навч. посіб. / За ред. Ю. Д. Притики. Харків : Право, 2019. 264 с.; Альтернативні способи вирішення цивільних
		Поняття та правова природа медіації. Значення процедур медіації. Види медіації. Принципи медіації. Суб'єкти медіаційної процедури.	

		Договір про проведення медіації, методики та етапи проведення медіаційної процедури. Медіаційна угода та її виконання. Національні практики медіаційних процедур, інтегрованих у цивільне судочинство. Проблемні аспекти впровадження медіації в Україні та за кордоном. Загальна характеристика Європейського кодексу поведінки медіатора.	спорів за законодавством України : навчальний посібник / за ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с.; Господарський процес : навч. посіб. / за заг. ред. проф. В. А. Кройтора ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 328 с.; Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар / за заг. ред. д.ю.н., проф. М. М. Ясинка. К.: Алерта, 2018. 522 с.; Кройтор В.А. Основні положення досудового порядку врегулювання спору. <i>Право і суспільство</i>. 2020. № 2. С.195-200.; Курс цивільного процесу : підручник / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" ; за ред. В. В. Комарова. Х. : Право, 2011. 1352 с.; Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; Харків : Право, 2017. 808 с.; Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. д.ю.н., проф. М. М. Ясинка К.: Алерта, 2020. 810 с.
		Тема № 4. Третейське судочинство як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ.	Альтернативні способи вирішення спорів : навч. посіб. / За ред. Ю. Д. Притики. Харків : Право, 2019. 264 с.;
		Загальна характеристика третейського судочинства, значення третейського розгляду цивільно-правових спорів.	

	Поняття та правовий статус третейського суду. Загальна характеристика Закону України «Про третейські суди». Види третейських судів. Принципи третейського судочинства. Вимоги до форми і змісту позовної заяви, що подається до третейського суду. Компетенція третейських судів. Порядок розгляду справ третейським судом. Третейський розгляд цивільно-правових спорів громадян. Третейський розгляд господарських спорів. Рішення третейського суду. Проведення у справах про оскарження рішень третейських судів. Проведення у справах про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів.	Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / за ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с.; Господарський процес : навч. посіб. / за заг. ред. проф. В. А. Кройтора ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 328 с.; Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар / за заг. ред. д.ю.н., проф. М. М. Ясинка. К.: Алерта, 2018. 522 с.; Кройтор В.А. Основні положення досудового порядку врегулювання спору. <i>Право і суспільство</i>. 2020. № 2. С.195-200.; Курс цивільного процесу : підручник / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" ; за ред. В. В. Комарова. Х. : Право, 2011. 1352 с.; Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; Харків : Право, 2017. 808 с.; Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. д.ю.н., проф. М. М. Ясинка К.: Алерта, 2020. 810 с.
	Тема № 5. Міжнародний комерційний арбітраж як різновид третейського суду в системі альтернативних способів розгляду цивільних справ.	Альтернативні способи вирішення спорів : навч. посіб. / М. Я. Білак, Ю. Д.

	Поняття міжнародного комерційного арбітражу як альтернативного способу вирішення спорів. Види міжнародного комерційного арбітражу. Переваги розгляду зовнішньоекономічних спорів в міжнародному комерційному арбітражі. Уніфікація міжнародного комерційного арбітражу. Делокалізація міжнародного комерційного арбітражу. Джерела правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу. Допустимість третейського розгляду зовнішньоекономічних спорів. Поняття, правова природа, види арбітражної угоди. Умови дійсності арбітражної угоди. Докази у міжнародному комерційному арбітражі Арбітражні витрати. Забезпечувальні заходи в міжнародному комерційному арбітражі. Рішення (AWARD) та інші постанови міжнародного комерційного арбітражу. Зміст арбітражної угоди. Обов'язкові та факультативні умови арбітражної угоди. Стадії арбітражного процесу . Судова юрисдикція та арбітрабельність цивільних справ по зовнішньоекономічним спорам. Компетенція Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України. Порядок розгляду справ міжнародним комерційним арбітражем. Судовий контроль за арбітражними рішеннями. Підстави для скасування арбітражного рішення. Повноваження компетентного державного суду щодо арбітражного рішення. Поняття визнання і приведення у виконання іноземного арбітражного рішення. Способи виконання іноземного арбітражного рішення. Підвідомчість і підсудність справ про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу.	Притика, О. М Спектор, М. М. Хоменко / За ред. Ю. Д. Притики. Харків : Право, 2019. 264 с.; Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / за ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с.; Господарський процес : навч. посіб. / за заг. ред. проф. В. А. Кройтора ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 328 с.; Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар / за заг. ред. д.ю.н., проф. М. М. Ясинка. К.: Алерта, 2018. 522 с.; Кройтор В.А. Основні положення досудового порядку врегулювання спору. <i>Право і суспільство</i>. 2020. № 2. С.195-200.; Курс цивільного процесу : підручник / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" ; за ред. В. В. Комарова. Х. : Право, 2011. 1352 с.; Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; Харків : Право, 2017. 808 с.; Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. д.ю.н., проф. М. М. Ясинка К.:

		Порядок розгляду заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Підвідомчість і підсудність справ про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу. Порядок розгляду заяви про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу.	Алерта, 2020. 810 с.
		Тема № 6. Правова характеристика інших способів альтернативного розгляду цивільних справ. Особливі національні практики альтернативного розгляду цивільних справ. Переговори в системі альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів Претензійний порядок розгляду справи в системі альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів Судовий міні-розгляд як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ. «Суд з багатьма дверима» як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ. Приватний суд або «суддя на прокат» як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ. Спрощений суд присяжних як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ. Попередня незалежна оцінка матеріалів справи та експертна оцінка в системі способів альтернативного розгляду цивільно-правових спорів. Інститут омбудсмена з правових питань як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.	Альтернативні способи вирішення спорів : навч. посіб. / За ред. Ю. Д. Притики. Харків : Право, 2019. 264 с.; Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / за ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с.; Господарський процес : навч. посіб. / за заг. ред. проф. В. А. Кройтора ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 328 с.; Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар / за заг. ред. д.ю.н., проф. М. М. Ясинка. К.: Алерта, 2018. 522 с.; Кройтор В.А. Основні положення досудового порядку врегулювання спору. <i>Право і суспільство</i>. 2020. № 2. С.195-200.; Курс цивільного процесу : підручник / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" ; за ред. В. В. Комарова. Х. :

				Право, 2011. 1352 с.; Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; Харків : Право, 2017. 808 с.; Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. д.ю.н., проф. М. М. Ясинка. К.: Алерта, 2020. 810 с.

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Альтернативний розгляд цивільно-правових спорів як окрема форма захисту порушених, невизнаних та оспорюваних прав, свобод та інтересів.
2. Договірні-процесуальні характер відносин з альтернативного розгляду цивільних справ.
3. Прості та комбіновані способи альтернативного розгляду цивільних справ
4. Інституціональні та неінституціональні способи альтернативного розгляду цивільних справ.
5. Наднаціональні та національні способи розгляду цивільних справ.
6. Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ.
7. Загальна характеристика «Зеленої книги з питань альтернативного вирішення спорів у цивільних та комерційних справах».
8. Загальна характеристика третейського судочинства, значення третейського розгляду цивільно-правових спорів.
9. Загальна характеристика Закону України «Про третейські суди».
10. Принципи третейського судочинства.
11. Компетенція третейських судів.
12. Третейський розгляд цивільно-правових спорів громадян.
13. Рішення третейського суду.
14. Проведення у справах про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів.
15. Розвиток міжнародного комерційного арбітражу.
16. Види міжнародного комерційного арбітражу.
17. Уніфікація міжнародного комерційного арбітражу.

18. Джерела правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу.
19. Загальна характеристика Женевської конвенції про приведення до виконання іноземних арбітражних рішень 1927 р., сфера її застосування.
20. Конвенція про визнання і приведення у виконання іноземних арбітражних рішень (Нью – Йорк, 1958р.).
21. Арбітражний Регламент Міжнародної Торгової Палати (МТП) 2012 р., сфера його застосування.
22. Загальна характеристика Типового Закону ЮНСІТРАЛ "Про міжнародний торговий арбітраж", його значення.
23. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України.
24. Поняття, правова природа, види арбітражної угоди.
25. Докази у міжнародному комерційному арбітражі
26. Забезпечувальні заходи в міжнародному комерційному арбітражі.
27. Зміст арбітражної угоди. Обов'язкові та факультативні умови арбітражної угоди.
28. Судова юрисдикція та арбітрабельність цивільних справ по зовнішньоекономічним спорам.
29. Порядок розгляду справ міжнародним комерційним арбітражем.
30. Підстави для скасування арбітражного рішення.
31. Поняття визнання і приведення у виконання іноземного арбітражного рішення.
32. Підвідомчість і підсудність справ про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу.
33. Підвідомчість і підсудність справ про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу.
34. Загальна характеристика процедур медіації, їх значення.
35. Поняття медіації, її види.
36. Присудова медіація, її особливості.
37. Медіаційна угода.
38. Стадії медіаційної процедури.
39. Особливі національні практики альтернативного розгляду цивільних справ.
40. Судовий міні-розгляд як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.
41. Приватний суд або «суддя на прокат» як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.
42. Попередня незалежна оцінка матеріалів справи та експертна оцінка в системі способів альтернативного розгляду цивільно-правових спорів
43. Спільний правовий процес або колаборативна процедура як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.
44. «Мед-арб» та «арб-мед» як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

5.1.2. Теми наукових робіт

1. Альтернативний розгляд цивільних справ та міжнародні стандарти справедливого судочинства.
2. Поняття, ознаки та система способів альтернативного розгляду цивільних справ.
3. Досудові та присудові способи альтернативного розгляду цивільних справ.
4. Змагальні, консенсуальні та рекомендаційні способи альтернативного розгляду цивільних справ.
5. Принципи альтернативного розгляду цивільних справ
6. Особливості правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ в Україні
7. Загальна характеристика Директиви 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради від 21.05.2008 р. «Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах»
8. Поняття та правовий статус третейського суду.
9. Види третейських судів.
10. Вимоги до форми і змісту позовної заяви, що подається до третейського суду.
11. Порядок розгляду справ третейським судом.
12. Третейський розгляд господарських спорів.
13. Провадження у справах про оскарження рішень третейських судів.
14. Постійно діючі третейські суди з розгляду спорів між суб'єктами права різних країн.
15. Поняття міжнародного комерційного арбітражу як альтернативного способу вирішення спорів.
16. Переваги розгляду зовнішньоекономічних спорів в міжнародному комерційному арбітражі.
17. Делокалізація міжнародного комерційного арбітражу.
18. Загальна характеристика Женевського протоколу про арбітражні застереження 1923 р., сфера його застосування.
19. Загальна характеристика Європейської Конвенції про зовнішньоторговельний арбітраж (Женева, 1958 та 1961 р.), сфера її застосування.
20. Московська конвенція про вирішення арбітражним шляхом цивільноправових спорів, які витікають з відносин економічного і науково-технічного співробітництва 1972 р. та Київська конвенція про порядок вирішення спорів, пов'язаних зі здійсненням господарчої діяльності 1992 р., сфера їх застосування.
21. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ 1976 р. (із змінами та доповненнями 2010 р.).
22. Закон України "Про міжнародний комерційний арбітраж". Характеристика його основних положень.
23. Допустимість третейського розгляду зовнішньоекономічних спорів.

24. Умови дійсності арбітражної угоди.
25. Арбітражні витрати.
26. Рішення (AWARD) та інші постанови міжнародного комерційного арбітражу.
27. Стадії арбітражного процесу.
28. Компетенція Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України.
29. Судовий контроль за арбітражними рішеннями.
30. Повноваження компетентного державного суду щодо арбітражного рішення.
31. Способи виконання іноземного арбітражного рішення.
32. Порядок розгляду заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу.
33. Порядок розгляду заяви про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу.
34. Загальна характеристика Європейського кодексу поведінки медіатора.
35. Вимоги до медіатора та його статус.
36. Досудова (зовнішня) медіація, її особливості.
37. Принципи медіаційної процедури.
38. Регуляторні аспекти впровадження процедур медіації.
39. Переговори та претензійний порядок розгляду справи в системі альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів
40. «Суд з багатьма дверима» як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.
41. Спрощений суд присяжних як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.
42. Інститут омбуцмена з правових питань як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.
43. Партисипативні процедури як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

6. Методи навчання

Під час проведення лекційних занять із дисципліни «Сучасні проблеми альтернативного розгляду цивільних справ» застосовуються прозорки (мультимедійні та бінарні). В процесі проведення семінарських занять застосовуватиметься моделювання ситуативних задач, рішення завдань. Під час закріплення матеріалу на семінарських заняттях складатимуться проекти процесуальних документів, а саме – медіаційних угод, а також різні позовні заяви та заяви.

7. Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Альтернативний розгляд цивільно-правових спорів як окрема форма захисту порушених, невизнаних та оспорюваних прав, свобод та інтересів.
2. Альтернативний розгляд цивільних справ та міжнародні стандарти справедливого судочинства.
3. Поняття та ознаки альтернативного розгляду цивільних справ.
4. Класифікація способів альтернативного розгляду цивільних справ.
5. Прості та комбіновані способи альтернативного розгляду цивільних справ
6. Досудові та присудові способи альтернативного розгляду цивільних справ.
7. Інституціональні та неінституціональні способи альтернативного розгляду цивільних справ.
8. Змагальні, консенсуальні та рекомендаційні способи альтернативного розгляду цивільних справ.
9. Наднаціональні та національні способи розгляду цивільних справ.
10. Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ.
11. Загальна характеристика «Зеленої книги з питань альтернативного вирішення спорів у цивільних та комерційних справах».
12. Рекомендація (2001)9 Комітету міністрів Ради Європи від 05.09.2001 р. щодо альтернативних судовому розгляду способах вирішення спорів між адміністративними органами влади та приватними особами;
13. Загальна характеристика Директиви 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради від 21.05.2008 р. «Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах»
14. Особливості правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ в Україні. Національне законодавство у сфері альтернативного вирішення цивільних справ (Закон України «Про третейські суди», Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж»).
15. Поняття та значення принципів альтернативного розгляду цивільних справ.
16. Система принципів альтернативного розгляду цивільних справ.
17. Принцип доступності альтернативного розгляду цивільних справ.
18. Принцип добровільності альтернативного розгляду цивільних справ.
19. Принцип конфіденційності альтернативного розгляду цивільних справ.
20. Принцип диспозитивності альтернативного розгляду цивільних справ.
21. Поняття та правова природа медіації. Значення процедур медіації.
22. Види медіації.
23. Принципи медіації.
24. Суб'єкти медіаційної процедури.
25. Договір про проведення медіації, методики та етапи проведення медіаційної процедури.
26. Медіаційна угода та її виконання.

27. Національні практики медіаційних процедур, інтегрованих у цивільне судочинство.

28. Проблемні аспекти впровадження медіації в Україні та за кордоном. Загальна характеристика Європейського кодексу поведінки медіатора.

29. Загальна характеристика третейського судочинства, значення третейського розгляду цивільно-правових спорів.

30. Поняття та правовий статус третейського суду. Загальна характеристика Закону України «Про третейські суди».

31. Види третейських судів.

32. Принципи третейського судочинства.

33. Вимоги до форми і змісту позовної заяви, що подається до третейського суду.

34. Компетенція третейських судів.

35. Порядок розгляду справ третейським судом.

36. Третейський розгляд цивільно-правових спорів громадян.

37. Третейський розгляд господарських спорів.

38. Рішення третейського суду.

39. Проведення у справах про оскарження рішень третейських судів.

40. Проведення у справах про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів.

41. Поняття міжнародного комерційного арбітражу як альтернативного способу вирішення спорів.

42. Види міжнародного комерційного арбітражу.

43. Переваги розгляду зовнішньоекономічних спорів в міжнародному комерційному арбітражі.

44. Уніфікація міжнародного комерційного арбітражу.

45. Делокалізація міжнародного комерційного арбітражу.

46. Джерела правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу.

47. Загальна характеристика Женевського протоколу про арбітражні застереження 1923 р., сфера його застосування.

48. Загальна характеристика Женевської конвенції про приведення до виконання іноземних арбітражних рішень 1927 р., сфера її застосування.

49. Загальна характеристика Європейської Конвенції про зовнішньоторговельний арбітраж (Женева, 1958 та 1961 р.), сфера її застосування.

50. Конвенція про визнання і приведення у виконання іноземних арбітражних рішень (Нью – Йорк, 1958р.).

51. Московська конвенція про вирішення арбітражним шляхом цивільноправових спорів, які витікають з відносин економічного і науково-технічного співробітництва 1972 р. та Київська конвенція про порядок вирішення спорів, пов'язаних зі здійсненням господарчої діяльності 1992 р., сфера їх застосування.

52. Арбітражний Регламент Міжнародної Торгової Палати (МТП) 2012 р., сфера його застосування.

53. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ 1976 р. (із змінами та доповненнями 2010 р.).

54. Загальна характеристика Типового Закону ЮНСІТРАЛ "Про міжнародний торговий арбітраж", його значення.

55. Закон України "Про міжнародний комерційний арбітраж". Характеристика його основних положень.

56. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України.

57. Допустимість третейського розгляду зовнішньоекономічних спорів.

58. Поняття, правова природа, види арбітражної угоди.

59. Умови дійсності арбітражної угоди.

60. Докази у міжнародному комерційному арбітражі

61. Арбітражні витрати.

62. Забезпечувальні заходи в міжнародному комерційному арбітражі.

63. Рішення (AWARD) та інші постанови міжнародного комерційного арбітражу.

64. Зміст арбітражної угоди. Обов'язкові та факультативні умови арбітражної угоди.

65. Стадії арбітражного процесу .

66. Судова юрисдикція та арбітрабельність цивільних справ по зовнішньоекономічним спорам.

67. Компетенція Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України.

68. Порядок розгляду справ міжнародним комерційним арбітражем.

69. Судовий контроль за арбітражними рішеннями.

70. Підстави для скасування арбітражного рішення.

71. Повноваження компетентного державного суду щодо арбітражного рішення.

72. Поняття визнання і приведення у виконання іноземного арбітражного рішення.

73. Способи виконання іноземного арбітражного рішення.

74. Підвідомчість і підсудність справ про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу.

75. Порядок розгляду заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу.

76. Підвідомчість і підсудність справ про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу.

77. Порядок розгляду заяви про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу.

78. Особливі національні практики альтернативного розгляду цивільних справ.

79. Переговори в системі альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів

80. Претензійний порядок розгляду справи в системі альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів

82. Судовий міні-розгляд як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

83. «Суд з багатьма дверима» як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

84. Приватний суд або «суддя на прокат» як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

85. Спрощений суд присяжних як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

86. Попередня незалежна оцінка матеріалів справи та експертна оцінка в системі способів альтернативного розгляду цивільно-правових спорів

87. Інститут омбудсмена з правових питань як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

88. Спільний правовий процес або колаборативна процедура як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

89. Партисипативні процедури як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

90. «Мед-арб» та «арб-мед» як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національної системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна} \\ \text{кількість балів} \\ \text{(перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних} \\ \text{занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за} \\ \text{семестр} \end{array} \right) / 2 \cdot 10$$

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. ***Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.*** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок. Незадовільна оцінка на семінарському занятті відпрацьовується здобувачем вищої освіти усно	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, виконати практичне завдання, підготувати проект документу, зокрема, заповіту, заяви про прийняття спадщини, заяви про відмову від прийняття спадщини тощо	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

Пропуск семінарських занять має бути завчасно відпрацьований до часу проведення заліку. Пропуски семінарських занять відпрацьовуються викладачем усно.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
		Оцінка	Пояснення

12	97-100	Відмінно («зараховано»)	А	«Відмінно» теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
11	94-96			
10	90-93			
9	85-89	Добре («зараховано»)	В	«Дуже добре» теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані якість виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимальною, робота з двома-трьома незначними помилками
8	80-84			
7	75-79			
6	70-74	Задовільно («зараховано»)	С	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний ЦІЛКОМ, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі вати завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками
5	65-69			
4	60-64			
		Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчати навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
			E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі

				практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них: оцінена числом балів, близьким до мінімального, роботам що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
3	40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
2	21-40			
1	1-20			«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література

Основна

1. Конституція України : прийнята 26 черв. 1998 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Цивільний кодекс України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/card6#Public>

3. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

4. Цивільний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закону України від 5 липня 2012 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>

6. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 2 черв. 2011 р. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>

7. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 47. Ст. 256. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>

8. Про прокуратуру : закон України від 14 жовтня 2014 року. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 1697-VII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

9. Про судову експертизу : Закон України від 25 лют. 1994 р. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 28. Ст. 232. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

10. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України № 4002-XII від 24.02.1994. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text>

11. Про медіацію. Закон України від 16 листопада 2021 року № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

12. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. №32. Ст.422. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>

13. Про нотаріат : Закон України від 2 вересня 1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 384. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

14. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

15. Про третейські суди : Закон України № 1701-IV від 11.05.2004. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text>

16. Альтернативні способи вирішення спорів : навч. посіб. / М. Я. Білак, Ю. Д. Притика, О. М. Спектор, М. М. Хоменко / За ред. Ю. Д. Притики. Харків : Право, 2019. 264 с.

17. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса : Екологія, 2019. 456 с. URL:

<https://namu.com.ua/ua/downloads/-pidrychnik-dlya-uristov/%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%B7%20%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97.pdf>

18. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б. ВербиСидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3835/1/verba-sydor_26-05-21.pdf

19. Галунова Л.І. Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03. Одеса, 2021. 20 с.

20. Господарський процес : навч. посіб. / [В.А.Кройтор, О.В.Синегубов, О.Г.Бортнік та ін.] : за заг. ред. проф. В. А. Кройтора ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 328 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/063f522e-b942-416e-8c27-03a58f6d05aa/content>

21. Господарський процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. д.ю.н., професора М. М. Ясинка. К.: Алерта, 2018. 522 с.

22. Кройтор В.А. Основні положення досудового порядку врегулювання спору. *Право і суспільство*. 2020. № 2. С.195-200. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/4e3e4ad6-8241-4707-83c8-5e21bdc44b5b>

23. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/aea50429-a2e0-4fee-b84f-f0efef503c19/content>

22. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

23. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. д.ю.н., професора М. М. Ясинка К.: Алерта, 2020. 810 с.

24. Шумський О.Л. Професійна комунікація правоохоронців у контексті міжкультурної взаємодії. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2013. Вип.2.

25. Юридична психологія: підручник / Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін.: заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. Вид. 2-є, доопр. та доп. К. : КНТ, 2008. 352 с.

26. Юридична психологія: альбом схем з коментарями [Текст] : навч. посібник / за ред.: Л.І.Казміренко, Є.М.Моїсєєва. 3-є вид. доопрац. та доп. К. : КНТ, 2008. 152 с.

Додаткова

1. Вознюк Н. Альтернативні способи вирішення господарсько-правових спорів. *Юридична Україна*. 2013. № 10. С. 80–83.

2. Воробель У. Договір про передачу спору на вирішення до третейського суду як підстава залишення заяви без розгляду. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 5. С. 57–61.

3. Гаврилiшин А. Альтернативні способи вирішення господарських спорів. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 3. С. 6–10.

4. Гойко О. Від судового захисту до альтернативних методів вирішення спорів. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2011. № 1. С. 51–58.

5. Карпенко Р. Історичні передумови впровадження медіації в Україні та інших державах. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 28-37.

6. Кравцов С.О. Міжнародний комерційний арбітраж та національні суди: Монографія. Х.: Право, 2014. 232 с.

7. Кройтор В.А. Проблеми розвитку альтернативного (позасудового) та досудового врегулювання спорів: пошук моделі системи вирішення спорів в Україні. *Доктрина приватного права: традиції та сучасність: матеріали ХХ наук.-практ. конф., присвяч. 100-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР, ректора Харків. юрид. ін-ту (1962–1987 рр.) В. П. Маслова* (Харків, 4 лют. 2022 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. цивіл. права №1, Каф. цивіл. права №2; Нац. акад. прав. наук України, Від-ня цивіл.-прав. дисциплін; Харків. обл. осередок Всеукр. гром. орг. «Асоц. цивілістів України». – Харків: Право, 2022. С. 107-113.

8. Кройтор В.А. Проблеми запровадження обов'язкового досудового врегулювання цивільних спорів. *Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав : матеріали науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Чингізхана Нуфатовича Азімова* (Харків, 15 грудня 2021 р.). Харків, 2021. С. 41-45.

9. Кот О. О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики : монографія. Київ : Алерта, 2017. 494 с.

10. Козирєва В. П., Гаврилiшин А. П. Медіація як альтернативний спосіб вирішення господарських спорів. *Малий і середній бізнес(право, держава, економіка)*. 2011. № 1/2. С. 122–128.

11. Притика Ю. Д. Зміст та класифікація принципів медіації. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2010. № 10. С. 86–92.
12. Притика Ю. Д. Третейський суд у системі альтернативних способів вирішення спорів. *Вісник господарського судочинства*. 2011. № 6. С. 73–78.
13. Проценко Д. Допустимість медіації в цивільних, господарських, адміністративних і трудових спорах. *Юридичний журнал*. 2013. № 6/7. С. 102–107.
14. Прущак В. Є. Історичні аспекти розвитку альтернативних способів вирішення спорів. *Часопис цивілістики*. 2019. Випуск 34. С. 90–91.
15. Рабенко С. Л. Третейське судочинство як альтернативна юрисдикційна форма захисту прав суб'єктів господарювання. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 362–364.
16. Рєзнікова В. Медіація (посередництво) як спосіб вирішення господарських спорів. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Юридичні науки*. К., 2012. Вип. 90. С. 10–15.
17. Романюк Я. М. Застосування цивільно-правових норм у цивільному судочинстві України (питання теорії і практики) : монографія. Київ : Ін Юре, 2016. 536 с.
18. Спектор О. М. Історичні корені виникнення та етапи становлення системи альтернативного вирішення спорів. *Право і суспільство*. 2010. № 4. С. 102–107.
19. Сухонос В. В. Теоретичний аналіз сучасного стану та перспективи розвитку третейського суду в Україні. *Право України*. 2011. № 4. С. 233–237.
20. Сухонос В. Історія виникнення третейських судів. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 2. С. 120–122.
21. Ткачук, О. С. Альтернативне вирішення спорів як форма захисту цивільних прав, свобод та інтересів. *Проблеми законності*. Вип. 133. С. 20–31.
22. Шпенюв Д. Третейські суди в Україні: правова природа та перспективи розвитку. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2012. № 2. С. 23–30.
23. Штефан О. Альтернативна судова юрисдикція з розгляду цивільних справ у країнах ЄС. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2013. № 3. С. 55–62.
24. Юрчук О.Ф. Психолінгвістична складова фоноскопичної експертизи // *Юридична психологія в Україні: здобутки та перспективи: Матеріали науково-практичної конференції (Київ, 24 квітня 2015 р.)*. — С.238- 242.
25. Юрчук О.Ф. Концептуальні засади комунікативної підготовки поліцейського. *Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його*

впровадження в Україні : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпропетровськ, 17 березня 2016 р.). С.128-130.

26. Юрчук О. Ф. Комунікативна компетентність поліцейського як об'єкт кроснаукового дослідження. *Українська мова в юриспруденції: Матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції з проблем розвитку та функціонування державної мови* (Київ, 30 листопада 2016 року). Ч.1. С. 23—27.

27. Юрчук О. Ф. Шляхи формування комунікативного іміджу поліцейського: дидактичний аспект. *Україна 2030: виклики та перспективи: матеріали доповідей міждисциплінарного семінару* (Доломітові Альпи, Кастелло-ді-Ф'ємме, 2017). Кастелло-ді-Ф'ємме Львів, 2017. С. 107-111.

28. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. для самостійної роботи студента. К.: ВЦ «Академія», 2011. 304 с.

29. Яцко Н.Б. PR та маніпуляції: практичний словник ; ред. : В.М.Карпенко. К. : Видавець Карпенко В.М. 2015. 512 с.

30. European Code of Conduct for Mediators: URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/593789/EPRS_IDA\(2016\)593789_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/593789/EPRS_IDA(2016)593789_EN.pdf)

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Судова влада України URL: <https://court.gov.ua/>

3. Єдиний державний реєстр судових рішень URL: <https://search.ukr.net/?q=%D0%84%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D0%B5%D1%94%D1%81%D1%82%D1%80%20%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85%20%D1%80%D1%96%D1%88%D0%B5%D0%BD%D1%8C%20#gsc.tab=0&gsc.q=%D0%84%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D0%B5%D1%94%D1%81%D1%82%D1%80%20%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85%20%D1%80%D1%96%D1%88%D0%B5%D0%BD%D1%8C%20&gsc.page=1>

4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

5. Офіційний сайт Харківського національного університету внутрішніх справ URL: <https://univd.edu.ua/>

6. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленко URL: <https://korolenko.kharkov.com/>